Іванюта Павло Васильович, д.держ.упр., доцент, професор кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва, Вінницький кооперативний інститут, Вінниця, Україна, https://orcid.org/0000-0002-1320-5473

Пиріжок Стелла Євгеніївна, к.е.н., в.о. завідувача кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва, Вінницький кооперативний інститут, Вінниця, Україна, https://orcid.org/0009-0003-9279-8477

Горбаневич Віталій Леонідович, доктор філософії з економіки, засновник волонтерської громадської організації "Світла УКРАЇНА", Вінниця, Україна, https://orcid.org/0000-0002-5256-0419

Ivaniuta Pavlo, Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Management, Marketing and Entrepreneurship, Vinnytsia Cooperative Institute, Vinnytsia, Ukraine, https://orcid.org/0000-0002-1320-5473

Pyrizhok Stella, Candidate of Economic Sciences, Acting Head of the Department of Management, Marketing and Entrepreneurship, Vinnytsia Cooperative Institute, Vinnytsia, Ukraine, https://orcid.org/0009-0003-9279-8477

Horbanevych Vitalii, Ph.D. in Economics, Founder of Volunteers Public organization "Bright UKRAINE", Vinnytsia, Ukraine, https://orcid.org/0000-0002-5256-0419

ЛІКВІДНІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ВИМІРНИКИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

LIGUIDITY AND PAYABLE AS MEASUREMENTS OF THE FINANCIAL OF THE COMPANY

Анотація

Ліквідність і платоспроможність як економічні категорії не тотожні, але на практиці вони тісно пов'язані між собою та один одного взаємодоповнюють. Ліквідність – необхідна і обов'язкова умова платоспроможності, що у необхідний момент часу здатне забезпечувати підприємство грошовими коштами та їх еквівалентами для підтримки безперервності його операційного циклу. Бо саме від рівня ліквідності майнової власності підприємства, тобто від рівня покриття боргових зобов'язань активами, залежить його діяльність і здатність виконувати будь-які взяті на себе обов'язки. Цим ґрунтуються платіжні внески у відповідності до терміну перетворення того, що має підприємство, чим чітко зазначається його платоспроможність.

Мета статті полягає у вивченні, аналізу стану та визначенні шляхів поліпшення рівня ліквідності і платоспроможності підприємства, зокрема його майнового забезпечення.

Методологічна основа розробки статті грунтується на проведенні аналітичних досліджень, якими є систематизація, порівняння, екстраполяція та узагальнення.

А до наукової новизни, якими відображається досягнення результатів, є розкриття ліквідності і платоспроможності відносно покриття підприємством своїх зобов'язань, ґрунтовності грошових коштів і запасів, тобто – матеріальних ресурсів щодо їх розміщення для забезпечення безперебійності діяльності чи виробничих процесів, ідентичності надходжень із вибуттям активів. Цим і характеризуються особливості різного роду платежів за здатністю покриття і внесення як у напрямки підприємницької діяльності, так і вартісна забезпечуваність їх для врегулювання запозичень.

Отже, ліквідність характеризує як поточний стан розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями, так і можливість їх здійснення в перспективі. Водночас підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі перспективи в цьому плані на майбутнє. Для забезпечення високого рівня поточної платоспроможності підприємство повинно підтримувати певне співвідношення між перетворенням (конвертацією) оборотних активів у грошові кошти і термінами погашення усіх видів зобов’язань. У результаті чого виявлено, що ліквідність виступає як необхідна і поряд з цим обов’язкова умова платоспроможності, контроль за дотриманням якої бере на себе не лише юридична особа, але й визначений зовнішній суб’єкт, зацікавлений у бездоганності діяльності підприємства.

Ключові слова

Ліквідність, платоспроможність, активи, зобов’язання, грошові кошти.

Abstract

Liquidity and payable as economic categories are not identical, but in practice they are closely related and complement each other. Liquidity is a necessary and mandatory condition of payable, which is able to provide the company with cash and their equivalents at the necessary time to maintain the continuity of its operating cycle. Because it is precisely on the level of liquidity of the company's property, that is, on the level of coverage of debt obligations with assets, that its activity and ability to fulfill any assumed responsibilities depends. Payment contributions are based on this in accordance with the term of transformation of what the company has, which clearly indicates its payable.

The purpose of the article is to study, analyze the state and determine ways to improve the level of liquidity and payable of the company in particular, it’s the property security.

The methodological basis of the development of the article is based on conducting analytical studies, which are systematization, comparison, extrapolation and generalization.

And the scientific novelty, which reflects the achievement of results, is the disclosure of liquidity and payable in relation to the company's coverage of its obligations, the soundness of cash and reserves, that is, material resources in relation to their placement to ensure the continuity of activities or production processes, the identity of income with disposal of assets. This is what characterizes the features of various types of payments in terms of the ability to cover and deposit both in the areas of entrepreneurial activity, and their value security for the settlement of loans.

Thus, liquidity characterizes both the current state of the company's payments for its obligations and the possibility of their implementation in the future. At the same time, the company may be solvent on the reporting date, but have unfavorable prospects in this regard for the future. To ensure a high level of current payable, the company must maintain a certain ratio between the transformation (conversion) of current assets into cash and the repayment terms of all types of liabilities. As a result, it was found that liquidity acts as a necessary and, at the same time, mandatory condition of payable, the control of compliance of which is undertaken not only by a legal entity, but also by a certain external entity interested in the flawless operation of the company.

Keywords

Liquidity, payable, assets, liabilities, cash.

Постановка проблеми

Діяльність підприємства в умовах ринку передбачає забезпечення нормального функціонування за рахунок належних обсягів забезпечуваності, для чого проводяться розрахунки за всіма видами зобов’язань: внутрішніми і

зовнішніми, короткостроковими і довгостроковими. Підприємство є ліквідним тоді, коли обсяг його поточних активів є більшим, ніж короткострокові зобов'язання.

Ліквідність підприємства частіше всього трактують як його спроможність перетворювати свої активи в гроші для здійснення необхідних поточних платежів, своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань. Тоді як платоспроможність підприємства - це його спроможність своєчасно і повністю розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що випливають з торговельних, кредитних та інших операцій грошового характеру. Фінансовий стан підприємства, що відображається спроможністю своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання перед всіма контрагентами, в тому числі із заробітної плати, полягає у чіткому обґрунтуванні вартісних особливостей, а також виявленні компенсаційних властивостей засобів і майна. А це зумовлюється різноманітними обставинами, які пов'язані із фінансово-економічною діяльністю у кожному підприємстві, що чітко і у значній мірі впливає на обсяги забезпечуваності грошових коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У загальному вигляді ліквідність і платоспроможність підприємства розглядалися у працях Азаренкової Г. М., Власюка Н. І., Кременя О. І., Партина Г. О., Нестерової С. В., Школьника І. О. та ін. Але потребує детального дослідження, пов'язані із виявленням здатності підприємства реалізовувати власні засоби і належне йому майно таким чином, щоб своєчасно отримувати грошові кошти для відшкодування заборгованостей і внесення платежів, де зумовлюється їх повернення у кінцевому часі.

Мета статті

Полягає у розкритті ліквідності і платоспроможності, що вимірюють рівень фінансового забезпечення підприємства, а також стосовно його майнового стану.

Виклад основного матеріалу

Ліквідність – поняття, яке характеризує здатність окремих видів майнових цінностей швидко і без значних втрат своєї вартості перетворюватися у грошові кошти [3, с. 224]. У найбільшій мірі до ліквідних активів, тобто ті, які мають високе значення ліквідності, та ще й свідчать про платіжну здатність підприємства покривати свої зобов'язання, відносяться такі показники діяльності підприємства, як:

- грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення;
- дебіторська заборгованість;
- запаси.

Цим грунтуєтьтся аналіз ліквідності балансу, що показує, у якій мірі підприємство здатне за стистий термін розплатитися за вартістю короткострокових зобов'язаннях оборотними активами, чим і доцільно розглядати такі питання [5, с. 206]:

• У якій мірі підприємство може покривати свої поточні борги?

• Який рівень компенсації такого покриття?

• Чи можливе додаткове залучення позичок без критичного погіршення ліквідності?

Саме звідси достеменно відомо, що показники ліквідності балансу мають обмежувальні властивості, що має на меті підвищення ефективності здійснення підприємством платежів. І тут слід зазначити, що зростання ефективності діяльності підприємства позначається у частішому випадку зниженням критерію загального рівня ліквідності і навпаки. Таким чином, для підприємства виникають вимоги щодо дотримання ліквідності – як балансу, так і його наявного майна і засобів. А такі вимоги супроводжуються контролем і спостереженням, зіставленням і розпорядженнями під час здійснення керівних дій щодо обігу платежів, чим характеризується розвиток підприємницької діяльності стосовно його операційного циклу.

В той час, як платоспроможність, що має тісний взаємозв'язок із ліквідністю, означає можливість підприємства своєчасно погасити платіжні зобов'язання готівковими коштами. Таким чином, підприємство вважається платоспроможним за наявності вільних грошових коштів, якщо для розрахунків з кредиторами воно може реалізувати свої оборотні активи [1, с. 125 – 127]. І таким чином розкриваються процедури оцінювання ліквідності і платоспроможності підприємства, що дозволяє визначати здатність існуючого обсягу грошей на розрахунковому та інших рахунках в банку, наявність прострочених кредитів банку, позик, заборгованості фінансовим органам, тривале порушення термінів виплат заробітної плати тощо. В результаті оцінювання ліквідності і платоспроможності підприємства виявляються такі можливості, як:

- обсяги виконання договірних обов'язків, які поклало на себе підприємство щодо постачання замовникам своєї продукції;

- здатність отриманих грошових надходжень підприємством покривати внесені витрати за декількома термінами і періодами;

- віддзеркалення платоспроможності замовників для підприємства під час виконання виробничих завдань і встановлених для себе обов'язків;

- встановлення і дотримання термінів існування дебіторської заборгованості, зокрема тієї, за якою виникають надлишкові виробничі запаси чи перебування продукції для замовників на складі.

При оцінці рівня ліквідності головним чином необхідно враховувати тривалість трансформації існуючого майна й засобів, якими для себе розпоряджається підприємство, з метою отримання грошових коштів для погашення власних зобов'язань, виникаючими в процесі діяльності, особливо під час ведення операційного циклу (рис. 1).

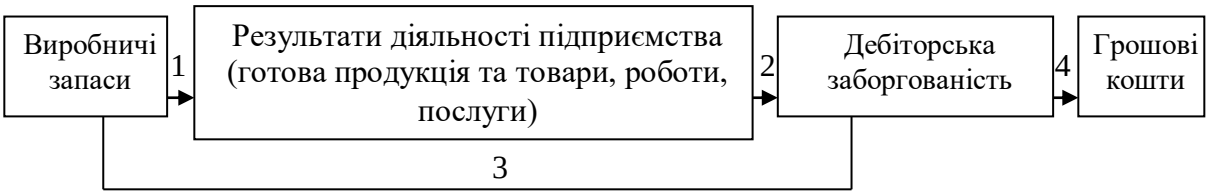

Рис. 1. Трансформація активів при оцінці рівня їх ліквідності

Схематично процедура порівняння платіжних засобів і зобов'язань за джерелами надходження грошових коштів для оцінки платоспроможності подана на рис. 2.

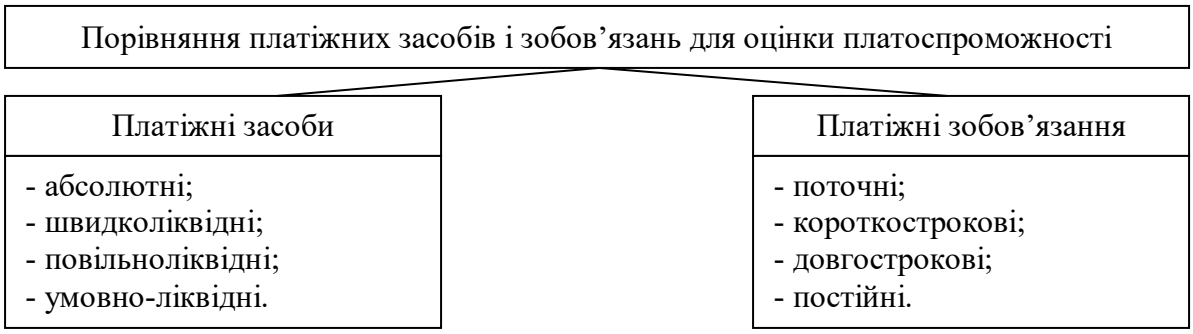

Рис. 2. Класифікаційні ознаки для групування активів і фінансових ресурсів за джерелами формування для оцінки платоспроможності

Тому при проведенні аналізу платоспроможності потрібно надавати відповіді на такі питання:

- у чому полягає якість у відповідності до існуючих цін реалізації як товарних запасів, так і виробленої продукції, разом із їхнім попитом від покупців;

- стану дебіторської заборгованості та їхній тривалості;

- контрольованості активів іншими зацікавленими особами (наприклад, наявності застави та судових рішень, що обмежують поточне розпорядження платіжними засобами).

Результативність та ефективність дослідження ліквідності і платоспроможності значного мірою залежать від обсягу та якості інформації. Тоді як під такою інформацією, як правило, розуміють організовану сукупність даних про діяльність підприємств в цілому та їх структурних підрозділів зокрема [8, с. 162 – 164].

Таблиця 1

Основні напрями аналітичної роботи підприємства в розрізі його відділів

Вид аналізу	Виконавці	Напрями аналітичних досліджень
Маркетинговий	Відділ маркетингу	Привабливість ринку, попит на продукцію, можливості конкурентів, «портфель замовлень», виконання договірних зобов'язань, ефективність реклами
Виробничий	Виробничий відділ	Випуск продукції за обсягом і асортиментом, ритмічність операційного циклу
	Відділ постачання	Своєчасність і якість матеріально-технічного забезпечення операційного циклу, чим є виробництво продукції, наявність складських запасів, дотримання норм відпуску матеріальних ресурсів
	Відділ технічного контролю	Якість сировини та готової продукції, дотримання технологічної дисципліни, брак і втрати від браку, отримані рекламації та їх причини
	Відділ головного механіка	Стан експлуатації виробничих потужностей, робочих машин, технологічного обладнання і ліній, інструментів і пристосувань виконання графіків їх ремонту та модернізації – включають їх якість і собівартість, повнота використання
	Відділ головного енергетика	Ефективність використання енергетичного обладнання і устаткувань, дотримання норм витрат палива
Фінансовий	Фінансовий чи планово-економічний відділ	Фінансово-майновий стан (вартість майна та джерела його утворення, фінансова стійкість, платоспроможність, ділова активність тощо) та фінансові результати діяльності підприємства, виконання фінансового плану
Аналіз праці	Відділ праці та заробітної плати	Рівень забезпечення трудовими ресурсами, використання робочого часу, продуктивність лращ, стан нормування та оплати праці
Аналіз інновацій	Відділ головного технолога	Оновлення продукції, впровадження нової техніки, рівень механізації та автоматизації операційного циклу й технологічних процесів, можливості і резерви щодо його підвищення

І за такою інформацією проводяться аналітичні дослідження на підприємстві у такій послідовності: визначення суб’єктів і об’єктів аналізу, вибір організаційних форм дослідження; планування аналітичних процесів; інформаційне забезпечення аналізу; аналітичне опрацювання даних;

документальне оформлення результатів аналізу. Цим зазначається практика аналітичних досліджень, що поділяється на централізовану і децентралізовану організаційні форми.

Централізована форма передбачає концентрування як єдиного цілого всіх методів аналітичного дослідження, якими розкривається діяльність підприємства його спеціалізованим відділом (аналітичній службі, інформаційно-обчислювальному центру та ін.), що гарантує єдність методичного забезпечення, чіткий розподіл функцій між виконавцями, можливість освоєння прогресивних інформаційних технологій [6, с. 65].

В той час, як децентралізована форма передбачає, що аналіз проводять працівники підприємства в розрізі його структурних підрозділів у відповідному порядку та їхніх компетенцій (табл. 1) [7, с. 51 – 55].

І таким чином у таблиці 2 проведені аналітичні дослідження відображають такий зміст ліквідності балансу, який має чітку відповідність із формою фінансової звітності, а саме – Ф № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), де за її даними виявлено, що обов’язково виконується остання нерівність, яка свідчить про наявність у підприємства грошових коштів, дотримання мінімальних умов фінансової стійкості.

Отже, протягом 2023 – 2024 рр. спостерігається нестача платіжних засобів за першою групою ліквідності через малу суму високоліквідних активів, до яких, звісно, відносяться грошові кошти та їхні еквіваленти, яка ще й наростала на 71 тис. грн.

Також існує нестача платіжних засобів за другою групою ліквідності, тому що вартість короткострокових зобов’язань вища від вартості середньо ліквідних активів за такі ж самі періоди нарощувалася на суму 256 тис. грн. А за іншими групами підприємство має надлишок платіжних засобів, які здатні покрити нестачі. Отже, такий аналіз свідчить про типову повсякденну практику для вітчизняних підприємств.

Таблиця 2

Аналіз ліквідності підприємства за 2023 – 2024 р., тис. грн.

Актив	Вид оборотних активів за рівнем ліквідності	2023 р.	2024 р.	Пасив	Вид зобов'язань за строковістю сплати	2023 р.	2024 р.	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів (А-П)	
								2023 р.	2024 р.
А1	Високоліквідні активи	18	7	П1	Найбільш строкові зобов'язання	5471	5531	-5453	-5524
А2	Середньоліквідні активи	285	816	П2	Короткострокові зобов'язання	2516	2791	-2231	-1975
А3	Низьколіквідні активи	505	441	П3	Довгострокові зобов'язання	144	144	361	297
А4	Важколіквідні активи	17279	17216	П4	Постійні зобов’язання	9956	10014	7323	7202
	Разом	18087	18480		Разом	18087	18480	0	0

Крім цього, результати такого аналізу також використовуються для визначення поточної ліквідності (*ПЛ*) і перспективної ліквідності (*ППЛ*) (див. табл. 2., рядок 3). А такі співвідношення мають важливе значення для оцінки фінансового стану підприємства стосовно своєчасності платіжних розрахунків. Формули для розрахунку поточної і перспективної ліквідності:

$$ПЛ = (А1 + А2) – (П1 + П2); \quad (1)$$

$$ПЛ_{2023} = (18 + 285) – (5471 + 2516) = -7684.$$

$$ПЛ_{2024} = (7 + 816) – (5531 + 2791) = -7499.$$

$$ППЛ = А3 – П3. \quad (2)$$

Зіставляючи ліквідні активи із зобов’язаннями, що визначають абсолютні величини платіжних надлишків або нестач, вказують на можливі резерви для отримання грошових надходжень на підприємстві [4].

І тоді проводиться така комплексна оцінка ліквідності балансу, за якою визначається загальний показник, що виявляє здатність підприємства здобувати грошове забезпечення, за такою формулою:

$$k_{лікв} = \frac{A_1 \cdot ВА_1 + A_2 \cdot ВА_2 + A_3 \cdot ВА_3}{П_1 \cdot ВП_1 + П_2 \cdot ВП_2 + П_3 \cdot ВП_3}, \quad (3)$$

де *ВА* та *ВП* – частки активів і пасивів у їх загальній сумі.

$$k_{ліквр2023} = \frac{18 \cdot 0{,}1 + 285 \cdot 1{,}58 + 505 \cdot 2{,}79}{5471 \cdot 30{,}25 + 2516 \cdot 13{,}91 + 144 \cdot 0{,}8} = 0{,}009 .$$

$$k_{ліквр2024} = \frac{7 \cdot 0{,}04 + 816 \cdot 4{,}42 + 441 \cdot 2{,}39}{5531 \cdot 29{,}93 + 2791 \cdot 15{,}1 + 144 \cdot 0{,}78} = 0{,}02 .$$

За цими розрахунками видно, що такий показник висвітлює нестачу найбільш ліквідних активів для погашення термінових зобов'язань, хоча такий від'ємний обсяг поступово зменшується. Поряд з цим проведений аналіз платоспроможності підприємства, що висвітлює за період або на конкретну дату наявність чи відсутність простроченої або подовженої заборгованості банку, постачальникам, бюджету, працівникам і службовцям (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз платоспроможності підприємства за 2023 – 2024 р.

Показники	Умовне значення	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥ 0,2	0,002	0,001	-0,001
Проміжний коефіцієнт покриття	≥ 1,7	0,10	0,15	0,05
Загальний коефіцієнт покриття (ліквідної платоспроможності)	≥ 1	0,10	0,15	0,05
Коефіцієнт критичної ліквідності	Збільшення	0,04	0,10	0,06

Цей аналіз свідчить, що у 2024 р. порівняно з 2023 р. рівень платоспроможності підприємства має негативну тенденцію – всі показники платоспроможності не досягають умовного, тобто нормативного значення, незважаючи на те, що в останній рік ці тенденції поступово знижуються.

І тоді на такій підставі проводиться аналіз ступеня ліквідності підприємства, де активи групуються на основі критеріїв його здатності до вивільнення коштів у ліквідній формі (табл. 4) [7, с. 59].

Тут виявлено, що у 2024 р. порівняно з 2023 р. ступінь ліквідності підприємства має негативну динаміку – всі показники не досягають нормативного значення, незважаючи на те, що в останній рік ці тенденції поступово знижуються. Серед цих показників доцільно виділити коефіцієнт

відновлення (втрати) платоспроможності, що також демонструє невідповідність нормативному значенню – від 0,06 у 2023 р. до 0,12 у 2024 р. при допустимому 1.

Таблиця 4

Аналіз ступеня ліквідності підприємства за 2023 – 2024 р.

Показники	2023 р.	2024 р.	Норма коефіцієнту	Можливе рішення (оцінка)
1. Коефіцієнт поточної ліквідності ($К_{пл}$)	0,10	0,15	не менше 2,0	Структура балансу незадовільна
2. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами ($К_{звк}$)	-9,06	-5,70	не менше 0,20	
3. Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності ($К_з$*)	х	0,12	більше 1,0	У підприємства на даний момент немає можливості установити платоспроможність

Примітка: $К_з$* - розраховується в разі, якщо хоча б один з коефіцієнтів $К_{пл}$, $К_{звк}$ приймає значення, менше передбаченого критерієм.

Тому, ці проведені вищезазначені аналітичні дослідження відображають реальний стан вітчизняних підприємств, що має на меті винайдення шляхів поліпшення грошового забезпечення [2, с. 115].

Висновки

В умовах ринкових відносин одними з головних критеріїв оцінки фінансового стану підприємств є їх ліквідність (перетворення активів у гроші для звичайних платежів поряд із своєчасного погашення своїх зобов’язань) і платоспроможність (спроможність своєчасно і повністю розрахуватися зі своїми зобов’язаннями за торговельними, кредитними та іншими операціями). І таке дослідження дозволяє освоювати напрями, пов’язані із створенням резервів для збільшення обсягу грошових коштів на зразок розміщення їх у банківських установах; проведенням інвентаризації основних засобів поряд із їх характеристикою за ступенем зносу і придатності за термінами їх експлуатації, і формувати шляхи їх поступового оновлення та поліпшення, де ґрунтується їх вартісна цінність; забезпеченні своєчасності внесення капітальних вкладень.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г.М. та ін. Фінансовий менеджмент: практикум : навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 306 с.

2. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2017. 328 с.

3. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ: ЦУЛ, 2018. 416 с.

4. Нестерова С.В. Фінансовий менеджмент: практикум : навчальний посібник. Вид. 2-ге, допов. Київ: Кондор, 2019. 280 с.

5. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. Фінансовий менеджмент: підручник. Львів : Львівська політехніка, 2018. 388 с.

6. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Іванюта П.В., Петренко В.М. Фінансовий менеджмент з основами фінансової діагностики підприємства: підручник. За заг. ред. професора М.І. Петренка. у 2-х т. Т.1. Вінниця, «МЕРКЬЮРІ-ПОДІЛЛЯ», 2021. 456 с.

7. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Іванюта П.В., Петренко В.М. Фінансовий менеджмент з основами фінансової діагностики підприємства: підручник. За заг. ред. професора М.І. Петренка. у 2-х т. Т.2. Вінниця, «МЕРКЬЮРІ-ПОДІЛЛЯ», 2021. 520 с.

8. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. / УАБС НБУ, Каф. фінансів ; за заг. ред. І.О. Школьник. Київ: ЦУЛ, 2016. 368 с.

References

1. Azarenkova, H.M., etc. (2019). Finansovyi menedjment [Financial management]. Practicum. Lviv, Novy Svit-2000, 306 p. [in Ukrainian].

2. Vlasiuk, N.I. (2017). Finansovyy analiz [Financial analysis]. Lviv, Magnolia 2006, 328 p. [in Ukrainian].

3. Kremen, O.I., & Kremen, V.M. (2018). Finansy [Finances]. Kyiv, Center of educational literature, 416 p. [in Ukrainian].

4. Nesterova, S.V. (2019). Finansovyi menedjment [Financial management]. Practicum. Tutorial. 2-th edition, add. Kyiv, Condor, 280 p. [in Ukrainian].

5. Partyn, H.O., & Seliuchenko, N.E. (2018). Finansovyi menedjment [Financial management]. National Lviv Polytechnic University. Lviv, Lviv Polytechnic, 388 p. [in Ukrainian].

6. Petrenko,ºM.I., Drabovskyi,ºA.H., Ivaniuta,ºP.V., & Petrenko,ºV.M. (2021). Finansovyi menedjment z osnovamy finansovoyi diagnostyky pidpryiemstva [Financial management with the basics of financial diagnosis of the enterprise]. According to the general edition of professor M.I. Petrenko. in 2-th volumes. V.1. Vinnytsia, Mercury-Podillia, 456 p. [in Ukrainian].

7. Petrenko,ºM.I., Drabovskyi,ºA.H., Ivaniuta,ºP.V., & Petrenko,ºV.M. (2021). Finansovyi menedjment z osnovamy finansovoyi diagnostyky pidpryiemstva [Financial management with the basics of financial diagnosis of the enterprise]. According to the general edition of professor M.I. Petrenko. in 2-th volumes. V.2. Vinnytsia, Mercury-Podillia, 520 p. [in Ukrainian].

8. Finansovyy analiz [Financial analysis] (2016). / Ukrainian Academy of Banking of the NBU, Chair of finance; in general edition I.O. Shkolnyk. Kyiv, Center of educational literature, 368 p. [in Ukrainian].